

Pere Puig i Llensa, poeta blanenc

Joan Domènech

UN DELS PERSONATGES més emblemàtics de Blanes, fins fa ben poc, era el poeta Pere Puig i Llensa. Gairebé que se li hauria pogut aplicar aquella qualificació de prohoms que es donava abans als homes destacats, als qui estaven al front de tot. Malgrat això, aquesta rellevància no era ni buscada, ni tenia l'àmbit propi en el món de la política —encara que, en un moment, hi fes una incursió— on tantes persones situen el cim dels seus interessos. Puig i Llensa destacava, òbviament, per la seva obra literària i això li donava un prestigi que el catapultava al davant d'aquelles institucions que tenien la cultura com a eina d'actuació. I al costat de la vena creativa hi havia, també, bàsica, la condició d'home de fe, explicitada obertament amb la presència als actes de la parròquia, a les juntes, a les obreries. Prohoms, doncs, de tot allò que significava terra, cultura, llengua, creença, ordre, humanitat, enteniment. O, com deia el rector de la parròquia de Santa Maria el dia del seu enterrament, home defensor dels valors bàsics: família, treball, fe i país.

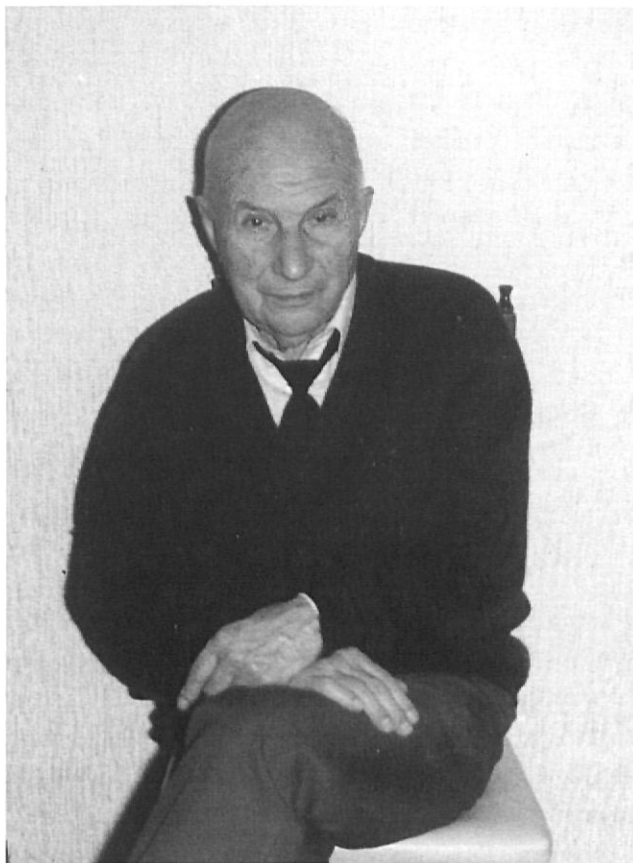
Un home de lletres amb vocació política

Pere Puig i Llensa havia nascut a la vila que fa de pòrtic a la Costa Brava el 26 d'octubre de 1907, poc abans que aquesta denominació del nostre litoral fes fortuna, a partir de l'expressió llançada per Ferran Agulló. Els seus pares eren Pere Puig i Domènech i Cristina Llensa i Martí. En Pere era el germà gran d'una nissaga de sis (tres nois i tres noies). Darrere d'ell venia en Francesc, la Rosa, que es va fer monja, en Joaquim, la Quimeta, també monja (franciscana missionera), resident a Pamplona (l'única dels germans que encara viu), i l'Anna. A Blanes existia d'ençà de 1897 —abans, des de 1864 era el Colegio Blandense— el col·legi de la Sagrada Família, portat pels religiosos de la congregació del pare Mañanet. Tenia prestigi i lligava, quant a ideologia i sentiments, amb allò que es vivia a can Perevinyes, nom amb què es coneixia la llar pairal dels Puig, una casa de terrassans benestants —sobretot per les terres de les quals eren propietaris— situada al número 63 del carrer del Raval. En aquest col·legi dels *padres*,

doncs, va cursar els seus estudis de comerç. Sorpren que un home amb capacitat com ell no n'emprenqués d'altres més afins a les lletres, però, en tot cas, cal tenir en compte l'època, les necessitats de cada família –tot i la seva bona situació–, i ens atrevirem a dir una voluntària acceptació de la vida de pagès a la qual fou gairebé sempre fidel, les vicissituds de la qual impregnaren un elevat tant per cent de la seva poesia.

La vocació literària de Pere Puig es despertà aviat i trobà un caliu adient en el cenacle de la gent fundadora del periòdic *Recull*, que nasqué l'any 1920. Els fundadors foren Cornellà, Belliu, Andreu, Abril, Bitlloch, Alemany, Roig, Sagrera, Cruz i Roc, uns nois joves tot just sortits de col·legi amb moltes aspiracions. Poc després s'hi incorporà una segona generació formada pel nostre Pere Puig, el seu germà Francesc, Josep Mestres, Joan Llambí, Benet Ribas i algun altre. En 1926 fou nomenat redactor d'*En Patufet* i col·laborà, també, en altres revistes. Escrivia articles, però sense deixar la seva afició principal, la poesia, i, molt sovint, el teatre. En 1928, als vint-i-un anys, va escriure dues obres en vers, *L'Infant del pessebre* i *La llum de Jesús*, i una en prosa, *El geni de Donya Isabel*, el text de la qual, fins aquest moment, resulta intrombable per la família. L'any següent va compondre, també en vers, *Pastors i misteris*, una mena de Pastorets per a ser escenificats per Nadal, a la qual va posar música el destacat mestre de capella blanenc mossèn Joan Batlle i Valls. L'estrena es va fer el 4 de gener de 1930 en el local del Cercle Catòlic, entitat a la qual Puig i Llensa estigué lligat tota la vida i de la qual, durant un temps, en fou president. Lamentablement d'aquestes primeres obres *Pastors i misteris* és l'única que ha estat editada. Ho féu, en homenatge a l'autor, el desembre de l'any dos mil, l'Ajuntament blanenc. Aquests Pastorets estan profundament arrelats en l'ànima blanenca. He comprovat que, tant per haver-los llegit com per haver-los representat, molts blanencs una mica fets se'n saben, de memòria, fragments enters. M'ho demostrava, una vegada, un home tan destacat dins i fora de Blanes com és Domènec Reixach, fins ara director del Teatre Nacional de Catalunya.

Pere Puig i Llensa (1907-2002)

En 1930 va estrenar *La mare morta*, obra que té un evident aire sagarrià, i la representació va tenir lloc a l'anomenat Primer Casino de Blanes un diumenge del mes d'agost, perquè com que hi intervenien nois i noies barrejats, les normes del Centre Catòlic no permetien que es representés en aquella seu. Posteriorment fou representada a l'Ateneu Empordanès, al número 11 del carrer del Pi de Barcelona.

La seva passió pel poble el portà a ser regidor de l'Ajuntament en les eleccions del 14 de gener de 1934. Prengué possessió del càrrec el primer de febrer, sota la batuta de l'alcalde Vicenç Tordera i Collell. Formava part del grup d'Acció Catalanista, que superà les esquerres en trenta vots.

Aquest any, políticament, va passar a la història pels famosos fets del 6 d'octubre que, com a represàlia, van motivar un canvi dins del consistori, ja que per

disposició governamental foren substituïts els cinc regidors que eren d'ERC. Naturalment, això no afectà Puig i Llensa. Segons la seva família, no va parlar gairebé mai d'aquesta etapa de la seva vida i, en tot cas, les seves intervencions dins del consistori van ser escasses i gairebé sempre per temes lligats a la cultura, com ara quan, el 8 de maig, féu saber al consistori que es preparaven uns actes d'homenatge a Joaquim Ruyra i en demanava l'adhesió.

La guerra civil i la fe

Tenia 29 anys quan va esclatar la Guerra Civil, una edat en la qual els records d'aquella maltempada no s'esborren així com així, i a Blanes, ciutat amb indústria i fàbriques i, per tant, moviments extremistes difícilment evitables, no van faltar des de bon començament fets violents —requisa del Centre Catòlic, destrucció de capelles, crema de l'església parroquial i del santuari del Vilar, etc.— i assassinats —com els del pare Puig i del jove Sebastià Llorens, que havia amagat la imatge romànica de la Mare de Déu del Vilar— que devien remoure prou les tripes d'un home tan sensible com el nostre poeta. Per això ell, en constatar cap on derivaven els esdeveniments, abandonà Blanes i s'instal·là a l'anomenada «zona nacional». Va viure un temps al poble d'Igueldo, molt a prop de Sant Sebastià, i més tard a Santander, on treballà al servei d'una família. És d'aquella època la poesia *Rimes d'enyorança* —datada el 1937 a Sant Sebastià— que dedicà a la seva promesa i que sortí publicada, més tard, dins del volum d'*El primer dall*. Hi evoca el record del nostre mar, de la terra, dels paisatges i dels seus. Aquella etapa de la seva vida, com a tants fugitius o combatents, el va impactar força i li va deixar un record intens. N'és la prova el fet que, quan tenia 90 anys, en ocasió d'una anada a Pamplona a veure la seva germana monja, volgué que el portessin al poble d'Igueldo per tornar a mirar-se, encara que fos de fora, la casa on havia estat.

Quan acabà la guerra fratricida retornà a Blanes i poc després, quan tenia poc més de trenta anys, es va casar amb Joaquina Camps Puigverd

(que, malauradament, va morir jove, als 59 anys), amb la qual va tenir quatre fills (tres noies i un noi) per aquest ordre: Maria del Vilar, Montserrat (avui ja difunta), Pere (que segueix en part la vena del pare i és, entre altres coses, el director dels Pastorets cada any) i Roser.

Fidel a una fe cristiana que havia mamat de petit, a més de la seva vinculació permanent a la parròquia i al Centre Catòlic i al Sindicat Agrícola que en depenia, fou obrer gairebé perpetu del santuari del Vilar, fins a la seva mort. L'Obreria de la Mare de Déu del Vilar es compon de quatre persones, representants dels terratinents, dels menestrals, de la gent de mar i dels comerciants. Sembla que entrà a l'Obreria en 1942 nomenat pel bisbe Cartaïà; ara l'elecció, qual cal, la fan els mateixos obrers. En fou, realment, el dirigent més antic i cal recordar que els goigs de l'ermita es deuen a la seva ploma. De fet, tots els sants i les advocacions presents en la vida religiosa de Blanes han trobat en Pere Puig i Llensa el seu cantor excels: santa Anna, la patrona del poble, sants Bonosi i Maximià, els copatrons, santa Teresa, la Mare de Déu Antiga, la de la Salut, la de l'Esperança, santa Bàrbara, sant Francesc Xavier...

El poeta dels tres dalls

Des de la seva joventut va sentir, com hem dit, l'afició per la literatura i la va conrear amb encert en moltes facetes, però, sobretot, en poesia. Els seus poemes foren recollits en 1958 en una primera col·lecció que, posant de manifest, una vegada més, el seu gust per la parla del camp, titulà *El primer dall*, com qui diu *la primera tallada d'herba... El segon dall* va aparèixer en 1977 i *El tercer dall* en 1992. Tots aquests reculls foren presentats en edicions locals de caràcter modest. Afortunadament, l'any 2001 l'Ajuntament blanenc va prendre l'encertada decisió d'editar conjuntament tota aquesta obra lírica, sota el nom d'*Els tres dalls*. Puig i Llensa va poder sentir, doncs, el goig de veure la voluminosa obra a les seves mans i encara recordo que, el dia de la presentació, tot i l'edat, va adreçar a l'auditori una sentida poesia d'agraïment, en forma

de sonet. *El primer dall*, a part d'estar encapçalat per una silueta en vers, on es retrata l'autor, escrita pel patriarca Joaquim Ruyra, havia estat prologat, al seu moment, pel metge i literat Josep Roig i Raventós, el magnífic autor de *L'ermità Maurici* (1923), obra on magníficament són descrits paisatges i tradicions entranables de la Selva Marítima, *Flama vivent* (1924) i altres excel·lents novel·les. Roig i Raventós ja deia llavors: «En Puig és un poeta autèntic. És un poeta d'aire lliure. És un poeta de la natura. Ell, com ningú, sap trobar l'encís de l'aire fred, de l'aire tebi i de l'aire perfumat per les herbes aromàtiques arrencades del silenci de les bosquíries». També, com a secretari de redacció de *Recull*, el nucli que impulsava l'edició des del darrere, Benet Ribas subratllava que «tota la vida de Blanes [...] batega amb inspiració genuïnament poètica i creadora en aquest volum». Per a *El segon dall* va escriure'n el pòrtic Marià Manent, que, impressionat també per aquest denominador comú que informa la poesia de l'il·lustre blanenc, deia, tan bon punt començava a entrar en matèria: «La poesia de Puig i Llensa m'ha recordat la dels ermitans irlandesos que, durant l'Alta Edat Mitjana, van escriure admirables poemes inspirats en la vida rústica». En ocasió d'aplegar tota l'obra poètica, em va cabre l'honor que l'Ajuntament blanenc me n'encarregués la introducció. Com vaig subratllar de forma expressa, no hi vaig plànyer ni temps ni espai. I és que, efectivament, la lectura de tota la seva obra lírica em va contagiar un autèntic entusiasme per la seva senzillesa formal –tot i la riquesa del vocabulari, que conserva encara paraules que, malauradament, ja hem perdut de l'ús habitual–, gens pedant, entenedora, però de bona factura i d'una extraordinària dignitat. Una poesia que, a petites dosis, ja ens anava oferint modestament, de forma constant, el seu autor, des de les pàgines de la revista *Recull*. En un dels paràgrafs de la meua presentació, recordo que vaig escriure: «Si fèssim un inventari dels temes que han desfilat per la ploma del poeta blanenc, hi trobaríem reflectides totes les situacions naturals que constitueixen el cicle anyal de la vida, les estacions, els mesos, les setmanes, els dies, les hores, els moments,

Puig i Llensa amb Benet Ribas, al santuari del Vilar.

les festes, el calendari litúrgic, les feines del camp, els arbres fruiters, els animalons més impensables, els paisatges pròxims, la llar, els elements atmosfèrics o que conformen d'alguna manera la nostra existència: el dia, la nit, el mar, el cel, l'horitzó, la calor, el fred, el vent, el temporal, la pluja, la sequera, la neu, el gel, el sol...». Caldria dir, en síntesi, que la poesia de Pere Puig i Llensa és un autèntic cant a la creació i, com a home de fe, al seu Autor. Entre les seves estrofes s'hi troba la sentor de la terra, l'olor entranable dels ambients casolans, el culte a l'amor en la més alta accepció del mot, embolcallat amb un vel de fraternitat franciscana que es pot donar la mà amb aquelles visions cordials dels frares del convent de Blanes que immortalitzà Ruyra... Potser, fidel a aquest tarannà, no es va donar mai importància i la seva obra va transcendir poc més enllà del territori blanenc, malgrat haver obtingut alguns premis, entre els quals un en els X Jocs Florals de l'Ateneu Arenyenc, precisament amb Ruyra de mantenidor (8-7-1934) i, el mateix any, el 9 de desembre, una menció honorífica als Jocs Florals del Centre Cultural de la parròquia barcelonina de

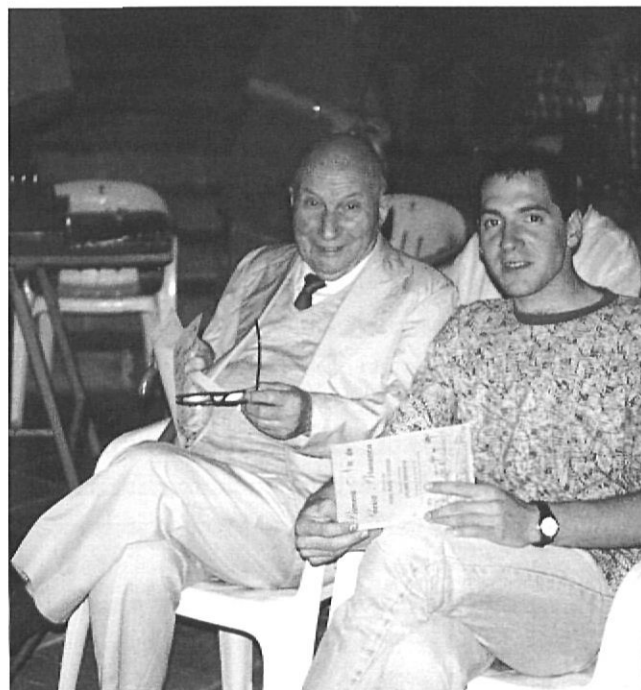
Sant Pere de les Puel·les, on, l'any següent, per cert, obtingué una altra menció honorífica i, a més, la Flor Natural (15-12-1935). També fou premiat a Malgrat. Però per a ell, ja n'hi havia prou. D'altra banda, pel que ens diuen, ens sembla endevinar que no era gaire donat a participar en els concursos, on solia veure-hi massa favoritismes i compromisos contrets...

Un canvi de llengua forçat

Puig i Llensa, com hem dit, conreà, també, altres facetes de la vena literària, sobretot el teatre i, malauradament, després de la Guerra Civil, no el pogué escriure en la mateixa llengua que ho havia fet de jove. La imposició de les directrius franquistes, si volia donar a la llum pública algun fruit de la seva inspiració, el van obligar a utilitzar la llengua castellana ben a contracor. Van néixer, així, les seves obres *Signo de redención*, *La simiente divina* (poema bíblic) i *Y Dios se hizo hombre* (composició dedicada al Nadal). Moltes d'aquestes i les altres obres de teatre que hem esmentat, a part del dia de l'estrena, ben poc més s'han representat, de manera que constitueixen una mena de material gairebé inèdit per acabar de valorar la figura de Puig i Llensa i el millor homenatge que es podria fer a l'autor seria aconseguir que algun grup blanenc les representés un dia. Afortunadament, hem constatat amb satisfacció que la família està reunint tots els seus papers i obra dispersa per tal de dipositar-los a l'Arxiu Històric de Blanes. I sabem, també, que hi ha una certa intenció de repassar tot aquest material i publicar allò que valgui la pena. De fet, hi ha, d'entrada, alguns treballs absolutament inèdits: les anomenades «Converses amb Fra Sadurní» (escrites dues en 1978, una en 1979 i una altra en 1980), on figura que dialoga amb el protagonista d'una de les delicioses narracions de Joaquim Ruyra, i les «Noves encantàries de Blanes».

Un poeta dedicat a Blanes

Un home com ell ben lligat al terror havia de compaginar amb suficient visió l'idealisme i les necessitats del món material, i per això no ens hem

Amb el nét a la *Nit del poeta* de Blanes, 1997.

d'estranyar que fos emprenedor a l'hora de tractar de negocis i capaç d'abordar iniciatives prometedores. En aquest context, als anys seixanta, en el moment de desplegament del turisme a la costa catalana, s'associà amb Jesús Crous Collell, un altre gran promotor recentment també traspassat, autor de monumentals llibres d'història de Blanes, i van constituir una empresa de venda de mobles i equipaments d'hotels que va actuar sota el nom de l'antiga casa pairal, Can Perevinyes, fins als anys vuitanta. Val a dir, a propòsit d'aquesta empresa, que la botiga on tingué la seu, al carrer de Roig i Jalpí, molt sovint fou el centre de tertúlies i trobades d'amics lletraferits o preocupats per les coses de l'esperit. Jesús Crous comenta que allà es trobaven, entre altres, Josep Amatller, el doctor Josep Brunet, Fèlix Andreu, el dibuixant Josep Pruna, Panxito Carles, home de teatre, l'escriptor Vicenç Coma Soley i altres.

Es deu a Pere Puig el bateig de l'impressionant jardí botànic de la família Rivièr. Puig i Llensa tenia una vinya al tombant de Santa Cristina i Ferran Rivièr havia començat a comprar

terrenys enamorat d'aquell racó de costa proper a S'Agulla. Pere Puig i Llensa acabà venent-li la seva propietat i, alhora, quan Rivièrre, cap allà l'any 1946, quan ja remodelava els terrenys, li preguntà quin nom posaria a la finca, li suggerí el nom de l'obra de Ruyra *Pinya de rosa*, que fa referència a un dels nusos mariners més emblemàtics.

No cal repetir que el nostre biografiat fou sempre peça clau en les efemèrides blanques, sobretot en aquelles que tenien un pòsit entranyable, ja fos per la significació, pel sentiment, per la transcendència del fet... Posem uns petits exemples. El 30 de maig de 1955, en ocasió de la coronació canònica de la Mare de Déu del Vilar, n'escriví el cant oficial, que fou musicat per Narcís Bonet. El 19 de gener de 1964 dedicà una poesia al centenari dels religiosos Fills de la Sagrada Família. El primer de desembre de 1973 intervingué en la cloenda dels actes d'homenatge a Junceda. El 15 de desembre de 1977 oferí uns versos elegíacs al record del malaguanyat Salvador Reynolds. En 1991 va fer de jurat del Concurs Literari en record de Ruyra, que atorgava un premi a la millor adaptació d'*El rem de trenta-quatre* al teatre, premi que guanyà el conegut blanenc Mn. Jaume Reixach. Més enllà de Blanes, assistia també alguna vegada, durant aquests anys, com a figura convidada en alguna festa literària, com ara la del col·legi de la Immaculada de Lloret.

Puig i Llensa va arribar en plenitud de facultats a l'edat de 95 anys. Durant ben poc temps va evidenciar el declivi que el portà a la tomba. Va començar amb dificultats locomotrius que l'obligaren a utilitzar, per a sortir a l'exterior, una cadira de rodes. El 14 de novembre de 2002, però, sofí de cop i volta una isquèmia intestinal —una mena d'infart als budells— i morí en el mateix *box* d'urgències de l'Hospital Comarcal en qüestió d'un parell d'hores. És curiós que morís el mateix dia que el seu germà Joaquim. Blanes l'acomiadà de forma excepcional, amb un temple ple de gom a gom. La revista *Recull* li dedicà pràcticament l'extraordinari de Nadal —el núm. 1.184— (no

A la representació de la seva obra "Pastors i misteris", Blanes, 1989

debades era considerat «el poeta de *Recull*») on es passà revista a la seva vida i a la seva obra. El recordatori de les exèquies —en el transcurs de les quals l'església s'omplí de cànctics entranyablement blanencs i dels seus versos, recitats pel fill (especialment el que comença «Guieu-me, Senyor, la mà...»)— reproduïa dos fragments de poesies del difunt —que, a primera vista, semblaven tenir una unitat—, on, una vegada més, aflorava la silueta del terrassà, del pagès enamorat de la seva feina i de la seva terra:

Les campanes rodolen lentament
i van al tros on l'eina és aturada,
i al marge on reposava un breu moment
per fer-hi una pipada.

[...]

Com si fos abatut un arbre antic,
ara s'hi ha fet un buit en el paisatge...
No hi trobaran l'amic
el pinsà, les cuetes i l'oratge...

Joan Domènech Moner és historiador.

